

Nógrád megye 1944 őszén

Kérésükre szeretném önökkel közölni visszaemlékezéseimet azokról a napokról, mikor a szovjet csapatok felszabadították Nógrád megyét. Eddig az időpontig a Szovjetunió fegyveres erői már sok történelmi jelentőségű támadó hadműveletet folytattak le, döntésre vitték a hitleri Németország teljes megsemmisítésének kérdését és harci cselekményeket folytattak Európa megszállt országainak területén. Ebben az időben a 2. és 4. Ukrán Front csapatai a testvéri magyar nép felszabadításáért folytattak harcot.

A Magyarországon tevékenykedő halseregcsoportok kötelékébe tartozott az a 6. harckocsi hadsereg is, melyben én szolgáltam.

A német fasisztáknak az erdélyi Kárpátokban elszenvedett veresége nemcsak Romániának és Magyarország jelentős részének felszabadításához vezetett, hanem a szovjet csapatok előtt megnyitotta az utat Németország déli részei felé is. Igaz, meglehetősen erős volt az ellenség csapatainak budapesti csoportja és ennek a halseregcsoportnak a fasiszta parancsnokság nagy jelentőséget tulajdonított. Éppen ezért 1944. novemberében meg is erősítette azt néhány páncélos gépesített hadosztállyal. Az ellenség budapesti erőinek minél gyorsabb szétzúzása céljából a szovjet parancsnokság két bekerítő hadmozdulatot határozott el, melynek célja a Dunához való kijutás volt Budapeستől északra és délnyugatra. A főcsapás Hatvan-Vác-Ipolyság irányában történik. Ez lehetővé teszi, hogy az ellenség jelentős erőit elvágják a Budapestet közvetlenül védő csapatoktól.

Az elgondolás végrehajtása céljából a 6. gárda-harckocsi hadsereg, mely a jelentősebb ütőerővel rendelkezett, december 5-ének reggelére, az ellenség elől rejtve, megérkezett Tura és Hatvan körzetébe, felkészülve a támadásra. December 5-én reggel tüzérségi előkészítés és az ellenség védelmének áttörése után (melyet a 7. gárdahadsereg csapatai végeztek el), a harckocsioszlopok megkezdték előnyomulásukat. Ugyanennek a napnak a végé felé a 21. és 22. harckocsi dandár egységei megkerülő hadmozdulattal elfoglalták Verseg támaszpontot, december 6-án éjjel pedig a 46. harckocsi dandár harckocsizói egy merész éjszakai rohammal elfoglalták Vanyarcot. Ebben az éjszakai harcban különösen nagy merészséget tanúsítottak N.M. Scserbany százados zászlóaljának harckocsizói. Még akkor éjjel Vanyarc megkerülésével az ellenség hátába kerültek és váratlanul meg is támadták azt. A váratlan rátörésről megzavarodva az ellenség két tüzérségi üteg és harckocsik hátrahagyásával sikeresen visszavonult Bercelre. Az ellenség üldözése közben a harckocsizók még 14 löveget és 18 gépkocsit semmisítettek meg.

A támadó hadműveleteket folytatva a hadsereg csapatainak egy része december 8-ának reggelére elfoglalta Vácot és így a harckocsi hadsereg elérte célját levágta az ellenségnek Budapeستől északkeletre harcoló egységeit és Budapesten harcoló halseregcsoportok előtt lezárta az utat északi és északkeleti irányban.

A továbbiakban lehetővé vált, hogy Vác körzetéből a páncélos hadtest Budapest ellen intézzen támadást, a gépesített hadtest pedig északnyugati irányban.

Vácért folytatott harcban sok harckocsizó tűnt ki. Kulicsko főhadnagy páncélos százada és Kisziljev zászlós felderítő szakasza jutottak be elsőként a városba. Kisziljev zászlós harckocsija kitört a kikötőhöz, ahol a tulsó partra való átszállíli-

tásra előkészített 12 löveget sikerült megszereznie. Zsil őrmester különítményparancsnok a felderítés során megállapította, hogy Vác felé vezető út alá van aknázva. Az ellenséges tűzben 27 harckocsiaként tett ártalmatlanná és így a harckocsik akadálytalanul bejuthattak a városba.

Ugyanebben az időben, amikor a harckocsi hadtest egységei Vác körzetében folytattak harcokat, a harckocsi hadsereg gépesített hadteste NÓGRÁD és IPOLY-SÁG irányban támadott, a 357. gyalogos hadosztállyal és a „Dirlevanger” SS dandárral folytatva küzdelmet.

December 9-ére virradó éjjel K. F. SZELEZNYEV ezredes dandárja keletről és délről egyidejűleg intézett rohammal elfoglalta DREGELYPALÁNKOT, miközben 9 löveget és 13 harckocsit zsákmányolt. Ugyanekkor HOMOK állomás térségében az ellenség erős ellentámadást kezdett harckocsikkal felszerelt „Polizei” hadosztályával. Az ellentámadás a hadseregnek arra a pontjára irányult, ahol a parancsnok és a tisztek egy csoportja állomásozott. Ebben a csoportban volt ekkor e sorok írója is. Az ellentámadás visszaverésére SZOROTYIN százados kapott parancsot, aki rendkívüli találékonysággal és szervezőkészséggel rendelkezett és az itt állomásozó légvédelmi tüzér ezred felhasználásával az ellentámadást rövid idő alatt sikeresen vissza is verte.

A Nógrád megye keleti területeinek felszabadításáért folytatott harcok is fontosak és rendkívül élesek voltak.

A 4. gépesített hadtest, amely BECSKE irányában mozgott a harckocsi dandár erőivel, december 8-án este BALASSAGYARMAT déli szélén folytató harcokat. A város elfoglalásáért vívott harcok egész éjszaka folytak és december 9-ének reggelére sikerült is azt az ellenségtől megtisztítani. Az ellenség 11 harckocsit és 13 löveget ill. aknavetőt veszített.

BALASSAGYARMAT város elfoglalásának nagy jelentősége volt, hiszen így csapataink a SZÉCSÉNYT védő ellenséges csapatok oldalába kerültek.

SZÉCSÉNY város körzetében az ellenségnek az SS 18. páncélos hadosztálya, a 14. gépesített hadosztálya és a 46. gyalogos hadosztálya tevékenykedett. A város-hoz vezető utak alá voltak aknázva. Csapataink mindezt számbavéve készülődtek a falu ostromára. A SZÉCSÉNY körzetében tartózkodó ellenség leküzdésére és a város elfoglalására irányuló harcok néhány napon át folytak. Végülis a hadseregünk csapatai átkeltek az Ipoly folyón és december 19-ére áttették harci tevékenységüket Csehszlovákia déli részére, befejezve ezzel a Nógrád megyének a német csapatoktól való felszabadításáért folytatott harcukat.

A sok napon át tartó véres harcok során, melyek Magyarország északi részét felszabadították a német-fasiszta megszállás alól, a szovjet katonák hősiességüket tanúsították. Nem sajnálták erőiket, sem életüket.

Az Ipoly folyón való átkelés alkalmával különösen kitűnt LZUBEJEV százados zászlóalja, amely az ellenség heves tüze alatt végezte az átkelést és került így az ellenség hátába. Ebben a harcban halt hősi halált LZubejev ezredes, aki a Volgától egészen a Csehszlovák határig résztvett a háborúban. Ugyancsak ebben a harcban tanúsított nagy hősiességet D.M. OLEJNYIK törzsőrmester is, aki még sebesülten sem hagyta el a harcmezőt, kijelentette, hogy „utolsó csepp véremig fogok

harcolni a gyűlöletes ellenség ellen" F.Sz OSZENYEV harcos sem hagyta el a helyét súlyos sebesülése ellenére sem azzal, hogy „míg ver a szívem, nem hagyom el a harcmezőt, századomat és parancsnokomat”.

A HOMOKÉrt folytatott harcokban ANTONOV hadnagy emelkedett ki. Mikor elesett harckocsijának vezetője, ő maga vezette harckocsiját rohamra, amikor pedig azt kilőtték, személyzetével védőállásba helyezkedett és géppisztolytűzzel, valamint gránátokkal néhány fasiszta egységet meg is semmisített.

SINYAKOV harcos elsőként tört be IPOLYVECÉRE, harcba kezdett az egyik faluszéli házból és bár csipőjén megsérült, gránátokkal megtisztítva maga előtt az utat, egész szakaszát magával ragadta. A társuk hősiességétől fellelkedett katonák bátran törtek az ellenségre és hamarosan ki is verték azt IPOLYVECÉRŐL.

Az emlékezetes napok óta negyedszázad telt el. A szovjet emberek őszintén örülnek a testvéri Magyarország sikereinek, melyeket a gazdasági életben, a kultúrában, a tudomány és technika területén elért. A magyar népnek rengeteg munkájába, energiájába és erőfeszítésébe került, hogy magas színvonalra érjen el a szocialista építésben. Az elmúlt évek során a magyar dolgozók a MSzMP vezetésével új Magyarországot építettek fel, melyben új élet pezseg és mely új embert nevel.

A szovjet katonák tiszta szívből kívánnak a Magyar Népköztársaság dolgozóinak és a Magyar Néphadsereg harcosainak további sikereket a szocialista építésben és hazájuk védelmi képességének megerősítésében.

1969. november 25.

G. ZAVIZION
páncélos altábornagy

Hősök emlékmúzeuma

Megyénk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére nyitotta meg kapuit a megyei felszabadulási és partizán emlékmúzeum Karancsberényben, a Nógrádi Sándor elvtárs vezette partizánegység hajdani harcálláspontján. Első ízben történt meg hazánkban, hogy egy kisebb közigazgatási egység, egy megye felszabadulásával kapcsolatos hősi harcok, továbbá a megye dolgozó népének ellenállása, partizánharcai történetét megőrző dokumentumokat állandó kiállítás keretében mutatnak be.

A múzeum nem pantheon. A múzeumok feladata a kort életközelségbe hozni, a kor levegőjét adni a látogatóknak és megmenteni az utókornak a korszakot legjobban meghatározó anyagot. Évek, évtizedek szorgalmas munkája teszi lehe-